

Per dretg e justia

Giusep Nay vegn 70

■ **Ils 9 d'avust cumplenescha Giusep Nay il 70avel. L'anteriur derschader federal ed emprim president rumantsch dal Tribunal federal a Losanna è anc oz fitg preschent en las medias da l'entira Svizra.** Cun sias posiziuns profiladas tar dumondas actualas dal dretg fundamental e stadal, dals dretgs umans e da las relaziuns tranter stadi e baselgia s'auda el tar ils pli prominents exponents naziunals. Er sin plaun internaziunal vegn el envidà sco expert.

Giurist e derschader

Suenter ils onns da giuventetgna a Trun e la matura a Mustér ha *Giusep Nay* fatg ils studis da dretg a las universitads da Friburg e Turitg e terminà quels cun il doctorat. Sia carriera da derschader è ida pass per pass ensi: emprima piazza sco actuar da la dretgira chantunala, alura derschader districtual, chantunal e suppleant en la dretgira federala. Dasper questas activitads aveva el durant onns in agen biro d'advocatura a Cuira. Sco actuar dal Corpus catholicum e secretari da la Cumissiuin administrativa da la baselgia chantunala catolica ha el mess sin via ils onns 1975 fin 85 il center catechetic per il Grischun, in institut per la furmaziun supplementara da catechetas e catechets per la Svizra tudes-

tga a la Scuola auta da teologia a Cuira, in post da cussegliaziun per lètgs e famiglias ed il post da la Caritas en il Grischun.

Cun 46 onns vegn el elegì il 1988 da l'assemblea federala sco derschader federal e va cun l'entira famiglia da Cuira a Losanna. Ils 2005 e 2006 presidiescha el il Tribunal federal. Durant ses presidi s'engascha el – tranter au-

ter – resolutamain per l'indipendenza da la dretgira federala encunter influenzas politicas e tendenzas populisticas. Bler da discurre dat anc oz sia tesa che la maioritad – «il pievel» – na haja betg adina raschun. Dretg ha il pievel mo, sch'el sa tegna en sias decisions vi dals dretgs fundamentals ed umans, insista Giusep Nay. Cun questa ed autras vardads na fa el betg pla-

schair dapertut. Mo per el na vai mai per plaschair dretg u sanester, mabain per dretg e justia. El na sa lascha betg starmentar e persvada cun restar calm e tadlar, cun arguments concis e cussegl prudentes.

Engaschament curaschus

Per la fin da 2006 demissiunescha Giusep Nay sco derschader federal e chatta gronda reconuschientscha per sia lavur en il tribunal suprem da la Svizra.

El na sa retira dentant betg en la tur d'ivur, ma s'engascha e s'expona vina-vant. Dapi 2007 è el derschader ad hoc al tribunal per dretgs umans a Strassburg. Actualmain segna el sco coredactur da la «*Revista grischuna per legislaziun e giurisdicziun*», presidiescha differentas instituziuns, sco per exempel da curt anc la «*Societad svizra per minoritads*» e fa – dasper bler auter – part dal «*Club Helvétique*» che raduna personalitads impurtantas da l'entira Svizra. Quel s'engascha per tematicas ch'occupeschan Giusep Nay dapi onns e ch'èn oz pli actualas che mai: respect ed onestadad en las relaziuns vicendaivlas, stadi da dretg, ina societad averta e sociala, unitad en la diversitad. Cun inschign e savida analitica fa Giusep Nay la punt tranter il mund da la giurispudenza e quel da la poli-

tica e vegn stimà lunsch enturn per ses curaschi sco intermediatur nunpartischant e credibel. Dasper numerusas autras reconuschientschas retschaiva el 2011 il docter d'onur da la facultad teologica da l'Universitad da Lucerna.

Sias cumpetenzas e qualitads umanas metta el adina danovamain er en servetsch dal rumantsch. El ha publictà l'emprima sentenza da la dretgira federala en rumantsch e da curt è el sa mess a disposiziun sco cussegliaier giuridic per la gruppa «*Co vinavant cun il rumantsch grischun en scola?*» Ina politica da linguas consequenta per ina Rumantschia che va enavant, quai è sia devisa. La Lia Rumantscha ha reconuschì ses merits gia avant onns cun numnar el commember d'onur.

Giusep Nay n'è betg mo il grond giurist e derschader, mabain er in um da famiglia, bab da trais figlias, tat da set biadis. Ed el tgira bleras relaziuns amicalas. Dapi sia pensiun stat el cun sia dunna Marie-Louise a Sartons sur Valbella, ma ha er suttetgs en Svizra tudestga e franzosa da manaivel da las famiglias da sias figlias. Ir cun skis, turas en muntogna, viadis da cultura sin l'entir mund e blera lectura mantegnan el fit, corporalmain e spiertalmain. Possia quai restar anc ditg uschia!

Bernard Cathomas